

Виникнення, суть, принципи і джерела міжнародного гуманітарного права

ПЛАН:

- Міжнародне право і його джерела
- Про основні поняття МГП
- З історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)
- Суть МГП
- Основні принципи МГП
- Джерела МГП

Міжнародне право і його джерела

- Міжнародне право – це система договірних і звичайних юридичних норм, регулюючих міжнародні (міждержавні) відносини в цілях забезпечення миру і співпраці

Витоки і призначення

Спочатку: звичайне право
В даний час: в основному, договірне право

Міжнародне право і його джерела

- Міжнародне право – це система договірних і звичайних юридичних норм, регулюючих міжнародні (міждержавні) відносини в цілях забезпечення миру і співпраці*
- Міжнародний договір – письмова угода між двома і більш державами з певних питань міжнародних відносин. Міжнародний договір може називатися конвенцією, протоколом, пактом, угодою, статутom або іншими найменуваннями.*

Міжнародне право і його джерела

- Міжнародне право – це система договірних і звичайних юридичних норм, регулюючих міжнародні (міждержавні) відносини в цілях забезпечення миру і співпраці*
- Міжнародний договір – письмова угода між двома і більш державами з певних питань міжнародних відносин. Міжнародний договір може називатися конвенцією, протоколом, пактом, угодою, статутom або іншими найменуваннями.*
- Міжнародний звичай – неписані правила поведінки держав через постійну практику. Сукупність міжнародних звичаїв називається міжнародним звичайним правом.*

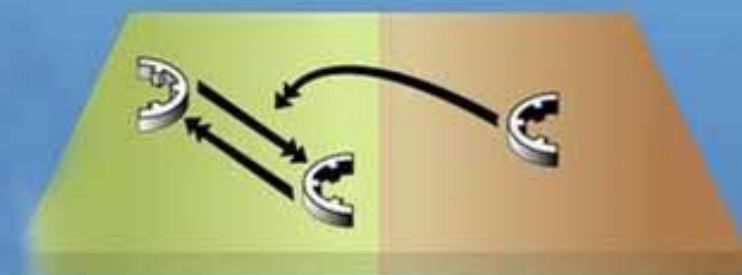
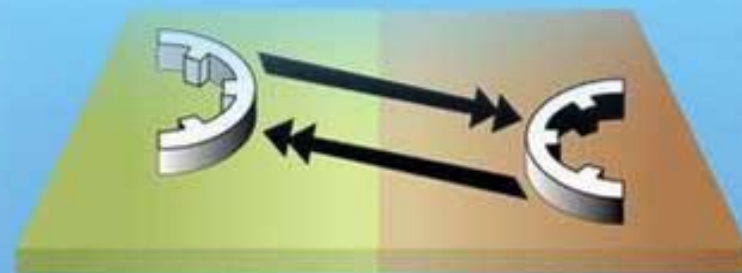
Про основні поняття МГП

- *Такі поняття, як "Міжнародне гуманітарне право", "Право озброєних конфліктів", "Право війни", є синонімічними.*
- *Найпоширенішими поняттями МГП є: "війна", "озброєний конфлікт", "міжнародний озброєний конфлікт", "неміжнародний озброєний конфлікт", "комбатант", "цивільна особа", "військовий об'єкт" та інші.*

Про основні поняття МГП

Типи конфліктів

- Міжнародний збройний конфлікт
- Неміжнародний збройний конфлікт
- Неміжнародний збройний конфлікт, що приймає міжнародний характер

Про основні поняття МГП

- Комбатант (фр. combattant – воїн, борець) – особи, що входять до складу озброєних сил і безпосередньо беруть участь у військових діях. Комбатантами вважається особовий склад регулярних озброєних сил (окрім медичних, духовних і деяких інших осіб), а також ополчень, партизанських загонів та ін.

КОМБАТАНТИ

III ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ

- Усі особи зі складу ЗС, за винятком постійного медичного і духовного персоналу
- Особовий склад ополчення, якщо він:
 - * має розпізнавальний знак
 - * знаходиться під відповідальним командуванням
 - * дотримується право війни
 - * відкрито носить зброю
- Особи, які беруть участь у стихійних масових збройних діях при наближенні супротивника
- Особи, які слідують за збройними силами, але безпосередньо до їх складу не входять

З історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

- *Звичаї, вживані під час озброєних конфліктів, існують у культурі практично всіх народів світу і є простими гуманними правилами поведінки.*
- *Вавилон. Закони правління Хаммурапі (роки правління 1792-1750 до н.е.) починаються зі слів: "Я встановлюю ці закони, щоб не дати сильним підкорити слабких".*
- *Індія. Закони Ману: "Забороняється вбивати вояків недієздатних і полонених".*

3 історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

- *Киргизстан:*
- *Як найдавніший епос киргизького народу “Манас”:*

*Заповіт що залишився від предків: (такий)
“Хай зламається спис, якщо прониже він
Ворога, коли той повержений уже,
Не ганьби його, хай заспокоїться він душею”.*

(“Манас”, 4 книга, М.: 1995, з. 365)

З історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

- ТАДЖИСТАН:

Абулькасим Фірдоусі ($\approx$ 940 – 1020 або 1030):

"Ворога вбивають в бою, на коні?
Коли він в кольчuzі і міцній броні.
А полонених страчувати негідно, про те
Подумай: не став би нам спуском підйом!"

витримки з "Шахнаме"

3 історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

- **УЗБЕКИСТАН: Амір Тімур (1336 - 1405):**
"Якщо хто з ворожих воїнів, виправдовуючи хліб-сіль свого покровителя, воював проти нас з мечем в руці, а потім добровільно або ж вимушено прийшов під наше заступництво, такому воїнові слід вірити і дорожити ним, бо він був віданий своєму панові і виправдовував хліб-сіль (свого колишнього покровителя)."
витяги з "Укладень"

3 історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

- ФРАНЦІЯ:

- Ш. Монтеск'є (1689-1755):

"Коли завоювання завершене, переможець не повинен більше вбивати, оскільки йому не потрібно здійснювати своє природне право на захист і самозбереження"

цитатки з "Про дух законів"

3 історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

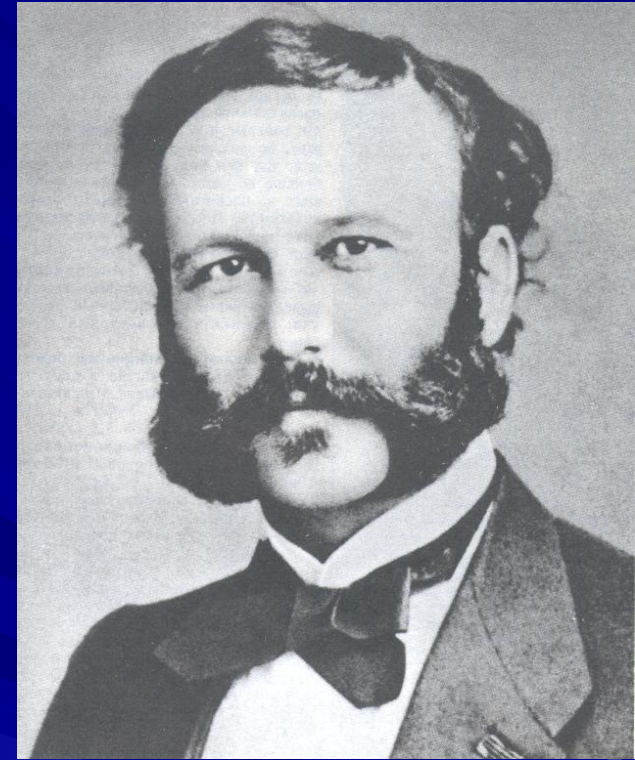
- **ФРАНЦІЯ: Ж.Ж. Руссо (1712-1778):**

"Війна – це відношення не між людьми, але між державами, і люди стають ворогами випадково, не як людські істоти і навіть не як громадяни, а як солдати; не як жителі своєї країни, а як її захисники... Якщо мета війни – знищення ворожої держави, то інша сторона має право винищувати її захисників, поки вони тримають у руках зброю, але як тільки вони кидають її і здаються, – вони перестають бути ворогами або інструментом у руках ворогів і знов стають людьми, чиї життя не дозволено нікому віднімати."

витяги з "Суспільного договору"

З історії виникнення міжнародного гуманітарного права (МГП)

- **ШВЕЙЦАРІЯ: Анрі Дюнан (1828-1910):**
"Чому не можна створити в мирний час суспільства, які під час війни надавали або організовували б допомогу пораненим і здійснювали б догляд за ними?"
"... коли збираються... підрозділи військових відомств різних національностей, чому б їм не скористатися такими зборами, щоб виробити які-небудь міжнародні договірні і обов'язкові правила, які, раз прийняті і затверджені, послужили б підставою для створення Суспільства допомоги пораненим у різних державах..."

Суть міжнародного гуманітарного права

- Забороняється напад на людей, які безпосередньо не беруть участь у військових діях або припинили безпосередньо брати участь в них;**
- Забороняється використовувати такі види зброї, які виводять з ладу тих, що б'ються, і цивільне населення, не розрізняючи їх один від одного, а також такі методи ведення бойових дій, які заподіюють надмірні страждання і/або руйнування.**

Основні принципи МГП

- ***Військова необхідність***
- ***Гуманність***
- ***Відповідність***
- ***Відмінність комбатантів і некомбатантов***
- ***Обмеження свободи вибору зброї і методів ведення бойових дій.***

Основні принципи МГП

- Військова
необхідність

Досягнення
військової мети
в межах,
обумовлених
відповідністю її
застосування.

- Гуманність

Особи, виведені з
ладу, а також ті,
хто не бере участь
безпосередньо в
бойових діях,
мають право на
пошану, захист і
гуманне звернення.

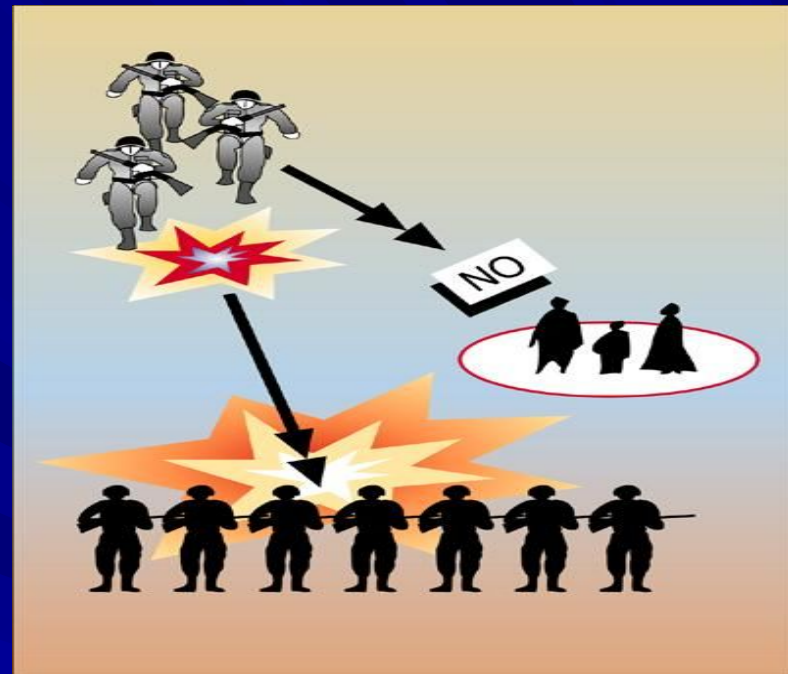
Основні принципи МГП

- Засоби нападу на супротивника повинні бути відповідними що надається опір

Основні принципи МГП

- Сторони, що знаходяться в конфлікті, повинні завжди проводити відмінність між цивільним населенням і комбатантами, щоб щадити цивільне населення і цивільні об'єкти.

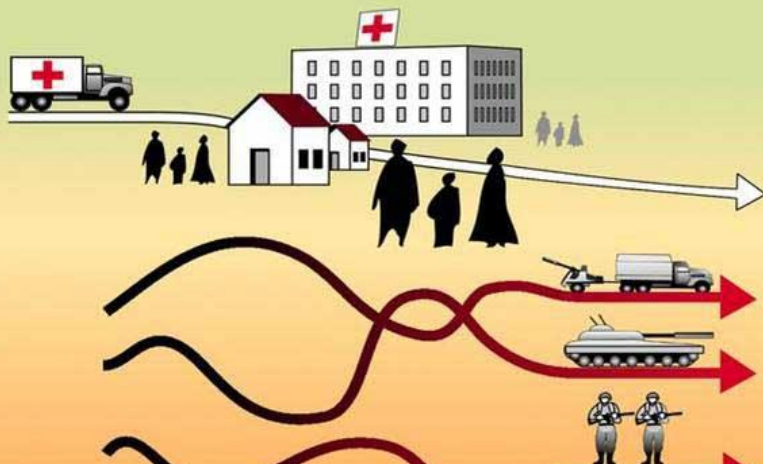
Основні принципи МГП

- Право сторін, що знаходяться в конфлікті, вибирати методи або засоби ведення військових дій не є необмеженим

LOW-001A

Переміщення

Зони, які знаходяться під захистом

LOW-063

Джерела МГП

- **Джерела МГП умовно підрозділяються на чотири групи:**
 - **договори про захист жертв війни (Женевське право або гуманітарне право);**
 - **договори про заборону або скорочення застосування деяких видів зброї (Гаазьке право або право війни);**
 - **договори про захист деяких об'єктів;**
 - **договори про міжнародну юрисдикцію (про право судового переслідування).**

Джерела МГП (1-група)

Договори про захист жертв війни (деякі історичні документи Женевського права)

- 1864. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених в діючих арміях;
- 1899. Конвенція про застосування принципів Женевської конвенції (1864 р.) до морської війни;
- 1929. Женевська конвенція про обходження з військовополоненими;
- 1949. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни. (Перегляд і доповнення трьох попередніх конвенцій з перейменуванням їх першої, другої і третьої відповідно)

Джерела МГП (1-група)

Додаткові протоколи до Женевських конвенцій:

1977

I Додатковий протокол, що стосується захисту жертв міжнародних озброєних конфліктів;

II Додатковий протокол, що стосується захисту жертв неміжнародних озброєних конфліктів;

2005

III Додатковий протокол до Женевських конвенцій про додаткову емблему

Джерела МГП (2-група)

- Договори про заборону або обмеження застосування методів і засобів ведення бойових дій

ВИЗНАЧЕННЯ:

- Засоби ведення війни – зброя або інші засоби, вживані озброєними силами тих, що воюють для завдання шкоди і поразки супротивникові. До заборонених засобів ведення війни МГП відносить ті, які заподіюють зайві страждання своїми вражаючими властивостями: кулі, що легко розгортаються або сплющуються в людському тілі; снаряди вагою менше 400 грамів, начинені вибуховими або горючими речовинами; отрути або отруєна зброя; снаряди, що мають єдине призначення, – поширювати отруйливі речовини; задушливі і інші отруйні гази і бактеріологічні засоби; бактеріологічна (біологічна) і токсинна зброя; засоби дії на природне середовище; конкретні види звичайної зброї невиборчої дії і зброї, використання якої викликає надмірні пошкодження або страждання.

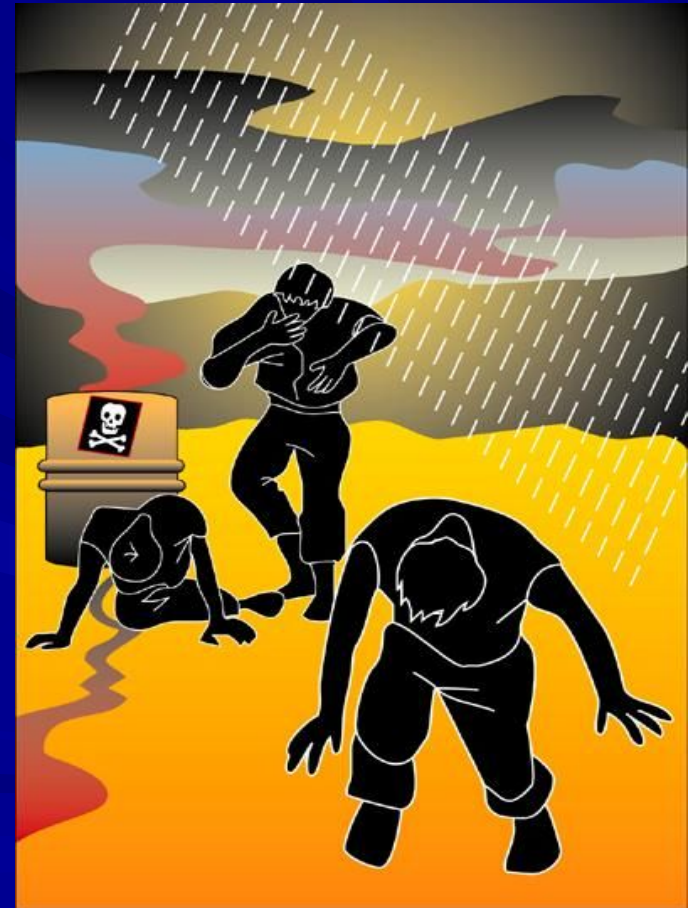
Джерела МГП (2-група)

- Договори про заборону або обмеження застосування методів і засобів ведення бойових дій (деякі документи Гаазького права):
- 1868. Декларація про відміну вживання вибухових і запальних куль;
- 1899. Декларація про невживання куль, що легко розгортаються і сплющуються (кулі «дум-дум»);
- 1907. Конвенція (IV) про закони і звичаї сухопутної війни.

Джерела МГП (2-група)

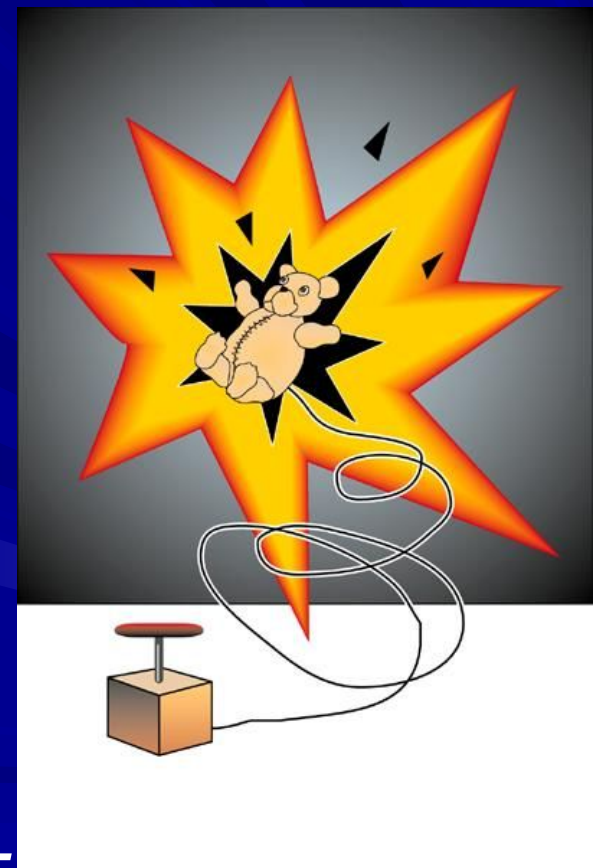
- 1925. Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних або інших подібних газів і бактеріологічних засобів;
- 1972. Конвенція про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї і про їх знищення;

Джерела МГП (2-група)

1980. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або що мають невиборчу дію.

- ✓ Протокол I: Про осколки, що не виявляються;
- ✓ Протокол II: Про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв.

Довідка

- Підраховано, що з початку Другої світової війни було встановлено 400 млн мін, з них щонайменше 65 млн – за останні 15 років (тобто до 1990 р.). На сьогодні в 64 країнах світу встановлено від 80 до 110 млн мін. Найбільш висока концентрація мін у країнах, що розвиваються. У 19 африканських країнах встановлено приблизно 37 млн мін. В Анголі налічується 10 млн мін, 70 тисяч чоловік перенесли ампутації. Під час військових дій у колишній Югославії вже встановлено більше 3 млн мін.

Довідка

- Більшість мін устанавлюються не в тих країнах, де вони виробляються. До середини 80-х років у галузі виробництва і експорту мін лідирували Великобританія, Бельгія, США, Франція. Останніми роками основними виробниками і постачальниками мін були Італія, Єгипет, Пакистан і ЮАР. Світовий оборот від торгівлі мінами щорічно складає 200 мл. дол. За оцінкою нью-йоркської організації "Армз Уотч", сто компаній у 48 країнах виробляють більше 340 видів протипіхотних мін.
- Розмінування і знищення мін – не тільки дорога (за оцінками, від 400 до 1000 дол. за міну), але і ризикована справа, що вимагає великих тимчасових витрат.

Джерела МГП (2-група)

Протокол III: Про заборону або обмеження застосування запальної зброї;

Протокол IV: Про засліплюючу лазерну зброю (1995 р.);

Протокол V: Про вибухонебезпечні пережитки війни (2003 р.).

Джерела МГП (2-група)

- 1993. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення запасів і використання хімічної зброї і про їх знищення;
- 1997. Конвенція про заборону використання, зберігання, виробництва і передачі протипіхотних мін і про їх знищення.

Протипіхотні міни

(інформація до роздуму)

- У 70 країнах світу встановлено (тобто на бойовому взводі) > 100 000 000 ППМ
- Щорічно встановлюється від 2 до 5 000 000 ППМ, а знешкоджується близько 100 000
- Вартість однієї ППМ близько 3 доларів США
- Знешкодження обходиться від 200 до 1 000 доларів США за 1 ППМ

Протипіхотні міни

(інформація до роздуму)

- Якщо припинити виробництво і використання ППМ, то знадобиться > 1 100 років і близько 40 000 000 000 доларів США
- Щомісячно жертвами ППМ стають більше 2 000 чоловік (за останні 50 років від ППМ загинуло більше, ніж від хімічної і ядерної зброї, разом узятої)

Джерела МГП (3-група)

- Договори про захист деяких об'єктів:
 - 1954. Гаазька конвенція і Протокол про захист культурних цінностей у разі озброєного конфлікту;
 - 1976. Конвенція про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів дії на природне середовище;
 - 1999. Другий протокол до Гаазької конвенції (1954 р.) про захист культурних цінностей у разі озброєного конфлікту.

Джерела МГП (4-група)

Договори про міжнародну юрисдикцію (про право судового переслідування)

- 1945. Ухвалення Статуту Нюрнберзького військового трибуналу за Лондонською угодою чотирьох союзних держав;
- 1946. Ухвалення угоди про створення Міжнародного військового трибуналу для Далекého Сходу;
- 1993. Ухвалення Статуту Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії (Додаток до Резолюцій 808 і 827 Ради Безпеки ООН від 1993 р.);
- 1994. Ухвалення Статуту Міжнародного кримінального трибуналу по Руанді (Додаток до Резолюції 995 Ради Безпеки ООН від 1994 р.);

Джерела МГП (4-група)

1998. Ухвалення Статуту Міжнародного кримінального суду, що постійно діє (Рим). 1 липня 2002 року після ратифікації більше 60 країнами Статут МУС вступив у силу. 10 березня 2003 р. судді даного суду прийняли присягу.

Питання?...

